

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 6, 2013 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.439.5:339.564

*А. В. Завірюха,
пошукач, Луцький інститут розвитку людини Університету «Україна», м. Луцьк*

РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*A.V. Zavyryuha,
seekers, Lutsk institute of Human Development University "Ukraine", Lutsk*

REGULATION OF EXPORT OF POULTRY PRODUCTS IN A GLOBALIZING

У статті розглянуто основні проблеми української економіки, зокрема птахівничої галузі. Проаналізована юридична база щодо євроінтеграції. Запропоновано напрями спільної аграрної політики, завдяки яким відбудеться підвищення рівня сільськогосподарського виробництва.

The article deals with the basic problems of the Ukrainian economy particularly poultry industry. Analyzed the legal framework for European integration. Directions common agricultural policy, through which will increase agricultural production.

Ключові слова. промислове птахівництво, фінансові ресурси, бюджетне фінансування, світовий ринок.

Keywords. poultry, financial recourses, financing, global market.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. На сьогоднішній день в сільському господарстві спостерігаються небаякі труднощі. Українські товаровиробники АПК (а особливо, його сировинного сектора – сільського господарства) зовсім позбавлені безпосереднього виходу на зовнішній ринок. А якщо і виходять вони на зовнішній ринок (зокрема, з продажу насіння соняшнику або, скажімо, живої худоби), то тільки на збиток підприємству і державі в цілому. Іноземні інвестиції, через необдумане вітчизняне фінансове і фіскальне заохочення іноземних інвесторів, призвели до «викачування» фінансових ресурсів з національної економіки за відсутності завершення будь-яких проектів у реальній економіці. У ще скрутнішому становищі тривалий час залишається така галузь сільського господарства, як птахівництво: майже всі птахоферми колишніх колгоспів і радгоспів ліквідовано; державні птахофабрики, якщо і залишилися, то їх виробництво збиткове; вихід птахівничої продукції на зовнішні ринки є вкрай проблематичним. Тому важливим завданням є підвищення рівня виробництва птахівничої продукції та її конкурентний вихід на світовий ринок.

1. Аналіз останніх досліджень та публікацій. За останні роки в наукових джерелах все частіше стали обговорюватися питання щодо важливості державного регулювання в умовах глобалізації, а також можливість перейняття досвіду у країнах ЄС щодо цього. Розвиток та регулювання птахівничої галузі набуває небаякої актуальності. Так у працях науковців: Ярошенко Ф. О., Минів Р. М., Батюк Б. Б. розглядається проблема державного регулювання галузі птахівництва. В той самий час Антонюк Н. В., Стукач Т. М., Ковальова О. О., Кухарська Н. А., Головка А., Рубан С., Костенко О., Тимченко Л., Викадоров П., Бовсунівський В. висвітлюють деякі напрями розвитку співробітництва з країнами ЄС, можливі напрями державної політики. Проте, як засвідчує огляд наукових джерел, окремі питання щодо регулювання продукції птахівництва саме в умовах глобалізації ще недостатньо вивчені і вимагають наукового дослідження.

Метою роботи є дослідження основних проблем виробництва птахівничої продукції на промисловій основі, а також аналіз юридичної бази щодо інтеграційних процесів цієї галузі.

Викладення основного матеріалу. У колишній плановій системі держава покривала збитки всіх сільськогосподарських підприємств, а тому не було дивиною, що при переході до ринкових відносин практика очікування коштів від держави так і залишається. Подібне очікування субсидій та інших форм допомоги, про які наша практика (і не тільки практика) постійно нагадує, має місце у більшості розвинутих країн [1 с. 110].

Усе це свідчить, що збитковість сільськогосподарських підприємств як суб'єктів сировинної галузі економіки має системний характер і в усіх країнах їх фінансове зміцнення потребує постійної підтримки, але, на нашу думку, це не означає, що тільки державної, яка в кризовий період позбавлена необхідних для цього фінансових ресурсів. Особливістю птахівництва є те, що це одна з не багатьох галузей сільського господарства, яка в розвинутих країнах світу практично не одержує дотацій з державного бюджету. Однак для розвитку цієї галузі потрібні належні умови. Тому в українській реальності треба шукати кардинально інші шляхи для фінансового забезпечення вітчизняних сільськогосподарських підприємств усіх форм власності.

На наш погляд політичний принцип щодо організаційних і фінансових ресурсів у сільському господарстві в цілому і в його важливій галузі – птахівництві – зокрема полягає у створенні сприятливих умов для поєднання сировинних, переробних і торговельних галузей АПК у єдиний комплекс, що дозволить вирішити двоєдину організаційно-економічну проблему. В управлінні великі, середні та дрібні підприємства і галузі господарства мають спрямовувати свої зусилля на спеціалізацію, кооперацію, концентрацію та інтеграцію, забезпечуючи себе необхідними фінансовими ресурсами для насичення новітньою технікою і прогресивними технологіями переробки, для здійснення виробництва тари і упаковки, для зберігання і реалізації продукції, для придбання мінеральних добрив, засобів захисту рослин і тварин, елітного насіння і якісних комбікормів, а також виходу на зовнішній ринок.

Щоб забезпечити потреби населення у продуктах птахівництва на рівні нормативів збалансованого харчування та розширити їх експорт, ця галузь повинна розвиватися винятково на промисловій основі. У сільському господарстві вона посідає особливе місце у зв'язку із специфікою її виробничої технології. На відміну від інших галузей тваринництва і дрібного птахівництва, промислове птахівництво має істотні особливості. Насамперед, така особливість проявляється у тому, що його виробництво організовується на великих земельних територіях і розвивається на основі прогресивних технологій, спеціалізації та концентрації виробництва, використання птиці та збалансованого корму промислового виготовлення, комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів. Селянським господарствам, дрібним і навіть середнім, подібна технологія практично не під силу. Ось чому галузь птахівництва, якщо вона має вестися на промисловій основі, об'єктивно вимагає вдосконалення організаційно-економічних перетворень на основі слабкої спеціалізації, кооперації, концентрації та інтеграції технологічних і управлінських процесів [1 с. 112].

Процес спеціалізації у птахівництві характеризується таким поділом праці у галузі, при якому виробники виготовляють різні продукти або їх частини. Птахівництво – галузь сільського господарства другого порядку, в якій виробляється види продукції з однорідними характеристиками щодо застосування технології, що визначається нерозривністю. Тому ця галузь має тільки для неї характерні форми виробництва, своєрідні засоби виробництва і засоби праці, а також специфічні технології, організацію виробництва і кінцеві продукти [1 с. 112].

Основною проблемою української економіки є відсутність чіткої і надійної системи кредитування сільськогосподарських товаровиробників в умовах

трансформації. Початком ринкового реформування став Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» [2 с.8-9]. Держава взяла на себе часткову компенсацію ставки за кредитами комерційних банків, що надаються сільгоспвиробниками, зокрема птахівничим підприємствам. Характерною ознакою сучасного стану кредитування сільськогосподарських птахівничих підприємств України є домінування короткострокових кредитів. Однак кредити можна одержати лише під високі відсотки. Якщо в країнах ЄС аграрне підприємство може взяти кредит під 4% річних, то в Україні – не менше 12,5%. На жаль, в Україні, банківські структури не зацікавлені у підвищенні ефективності підприємства [3 с.47].

Тому на нашу думку, розвиток птахівничих підприємств неможливий без банківського кредитування, зокрема баз бюджетного фінансування. Оскільки бюджетне фінансування аграрного сектора має свою специфіку, так як складається не тільки з фінансування бюджетних послуг, але й із фінансування програми підтримки тваринництва, рослинництва, компенсації витрат на ресурси, програми пільгового кредитування тощо. З іншого боку банки не мають відпрацьованих технологій кредитування птахівничих підприємств з урахуванням несприятливих факторів. А це означає, що вартість кредитних ресурсів залишається досить високою.

Нового поштовху розвитку галузей АПК надала Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2004 року «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2006 рік на здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів» [4 с.5-7].

Позитивної оцінки заслуговує державна підтримка технічного переоснащення тваринництва та птахівництва, оскільки передбачається часткова компенсація за придбання сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва за кредитних ставок за позиками комерційних банків.

Державна підтримка технічного переоснащення галузі тваринництва та птахівництва сучасною технікою вітчизняного виробництва.

Показники	Рік					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяг інвестицій в технічне переоснащення галузі тваринництва та птахівництва технікою вітчизняного виробництва, млн. грн.	200	375	475	500	650	650
Фінансовий лізинг, млн. грн.	20	37,5	47,5	50	65	65
Часткова компенсація до 40% вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, млн. грн.	54	101,25	128,25	135	175,5	175,5
Часткова компенсація кредитної ставки за позиками комерційних банків, млн. грн.	25,2	47,25	59,85	63	81,9	81,9

Джерело: Програма розвитку птахівництва України на 2005-2008 рр.

19 лютого 2004 року Законом України затверджено загальнодержавну програму селекції у тваринництві на період до 2010 року, яку розроблено на виконання вимог Закону України «Про племінну справу у тваринництві». Його прийняття супроводжувалося різними міркуваннями. Окремі автори вважають, що програма покликана забезпечити адаптацію законодавства України у сфері племінної справи у тваринництві до законодавства Європейського Союзу. На нашу думку, реалізація державної політики у сфері племінної справи у тваринництві повинна бути спрямована на поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин, що є вирішальним фактором у збільшенні обсягів виробництва тваринницької продукції.

У статті 60 Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами і Україною (УПС) «Сільське господарство та агропромисловий сектор» зазначається, що «метою співробітництва в цій галузі є здійснення аграрної реформи модернізації, перебудова та приватизація сільського господарства, агропромислового сектора та сектора послуг в Україні, розвиток внутрішнього та зовнішнього ринків для українських товарів, за умов, які забезпечують захист навколишнього середовища, враховуючи необхідність посилення безпеки в постачанні продуктів харчування. Сторони також прагнуть умов до поступового наближення українських стандартів до технічних правил Співтовариства стосовно промислових і сільськогосподарських продуктів харчування, включаючи санітарні і фітосанітарні стандарти» [5 с.471].

Цей документ є надійним фундаментом для розвитку співробітництва в аграрному секторі. початок якому було покладено в 1994 році, в якому закладені умови розвитку аграрного сектору України на основі використання товарно-грошових відносин, підняття його конкурентоспроможності при швидкому зростанні глобалізації світового господарства [6 с.106].

Україна послідовно продовжує роботу до міжнародної інтеграції, в тому числі до євроінтеграції та вступу до Європейського союзу. Теоретична база відносно європейського вибору і євроінтеграції України достатньо розроблена і добре відома, про що свідчить велика кількість офіційних документів, які вже прийняті, з обов'язковими науковими, політичними рішеннями. При цьому юридична база для співпраці в різних сферах економіки постійно вдосконалюється.

Аналіз цього процесу (євроінтеграції України) за десять років показує, що це не тільки розмови про необхідність такої інтеграції, прийняття відповідних угод, планів спільних дій, але й конкретні справи. Оскільки економічна інтеграція, як зазначається в Українській Економічній Енциклопедії, - це «процес зближення і поступового об'єднання національних економічних систем. сучасна найрозвинутіша форма інтернаціоналізації господарського життя. Об'єктивною економічною основою економічної інтеграції є високий ступінь розвитку інтернаціоналізації господарського життя, зокрема продуктивних сил, техніко-економічних, організаційно-економічних, виробничих відносин і господарського механізму. Тобто економічна інтеграція – це дія кожної країни в системі економічного господарювання і для такої дії має бути розроблений план – як зміниться під впливом системи економічних законів розвиток продуктивних сил, які необхідні заходи для подолання економічного відставання держави.

Саме об'єктивною економічною основи для євроінтеграції в Україні поки що не створено. Як зауважив пан Р. Проді, «сьогодні внесок економіки України (і Росії) до ВВП Євросоюзу є неістотним і становить менше ніж 1%. Щоб вести розмову про економічну доцільність розширення кордонів, ця цифра має бути хоча б на рівні 8%» [7 с.94]. Цей відсоток показує на низький рівень економічного розвитку України, в тому числі і її агропромислового комплексу, а отже і низькі національні можливості щодо міжнародної економічної інтеграції. Як зазначає Н. Кухарська в статті «Україна і Європейський Союз», «для вступу в ЄС Україні необхідно одночасно виконати три головних умови: досягти європейського рівня в сфері демократії і громадянського суспільства, розвитку технологій і продуктивності праці, підвищення рівня життя громадян» [8 с.100].

Слід пам'ятати, що основа ЄС – це розвинені країни, де господарюють ТНК, де розвинене сільськогосподарське виробництво, кооперація. Інтегруватися з сильним партнером завжди важко. Комісар ЄС з питань зовнішніх відносин і європейської політики сусідства Беніто Ферреро-Вальднер зазначив, що сьогодні ЄС займає 20% в обсязі світової торгівлі, виробляє одну четверту валового національного продукту світу. 55 тисяч митворців представляють ЄС за його межами. ЄС – це 55% світової допомоги іншим країнам.

У XXI столітті країни європейського континенту увійшли з розвиненим сільським господарством. Для порівняння візьмемо декілька показників. Так, виробництво в країнах Європи пшениці становить 22%, кукурудзи – 11, картоплі – 25, овочів – 10, з них яблук – 24, м'яса – 19, молока – 28, курячих яєць – 13% від світового виробництва [6 с.107].

Таким високому рівню організації виробництва сприяє мета спільної сільськогосподарської політики європейського співтовариства, яка окреслена в Договорі про заснування Європейського співтовариства, а саме: «збільшення продуктивності сільськогосподарського виробництва шляхом підтримки технічного прогресу, забезпечення раціонального розвитку сільськогосподарського виробництва та оптимального використання факторів виробництва, особливо людської праці, забезпечення дотримання достатнього рівня умов життя всіх зайнятих у сільському господарстві, зокрема шляхом збільшення індивідуальних заробітків осіб, задіяних у сільськогосподарському виробництві, стабілізація ринку, забезпечення регулярних поставок, забезпечення збуту продукції споживачами за доступною ціною».

Країни ЄС зацікавлені у імпорті з України сільськогосподарської продукції, але ця продукція має відповідати європейським стандартам. І нашою нішею на ринку країн ЄС може бути, як справедливо визначає ряд фахівців, постачання натуральних продуктів харчування.

Зрозуміло, що в умовах інтеграції країни в міжнародні структури без підвищення інвестиційної привабливості, технічної і технологічної модернізації, радикального поліпшення якості виробленої продукції, аграрна галузь не здатна виконати свою основну функцію забезпечення продовольчої безпеки держави. саме в цьому напрямі ми можемо використовувати досвід, напрацьований роками в країнах з розвиненим тваринництвом (США, Канада, країни Євросоюзу тощо) [9 с.2].

Висновки. При впровадженні вітчизняної політики підтримки та розвитку сільськогосподарського виробництва необхідно керуватися відпрацьованими в країнах Євросоюзу принципами спільної аграрної політики, які об'єднують напрями:

- використання механізму закупівлі тваринницької продукції відповідної якості за базисними індикативними цінами;
- здійснення жорсткого контролю порогових (вхідних) цін та показників якості імпортованої продукції;
- застосування механізму оподаткування на сільськогосподарський імпорт з метою підвищення цін до рівня порогових;
- перехід до застосування механізму відшкодування експортерам грошової різниці в разі нижчих світових цін на тваринницьку продукцію.

Якщо в державі спрацюють наведені механізми, то галузь птахівництва (або будь-яка інша галузь) навіть за умов ринкової нестабільності буде мати можливість стати бізнесово привабливою та реалізувати інноваційні розробки.

Список використаних джерел.

1. Ярошенко Ф. О. Напрями розвитку птахівництва в умовах ринкових відносин / Ярошенко Ф. О. // Регіональна економіка. – 2003. – № 1. – с. 109-116.
2. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 3.12.1999 р. / Голос України. – 7.12.1999. - № 1529. С. 8-9.
3. Минів Р. М., Батюк Б. Б. Державне регулювання галузі птахівництва / Минів Р. М., Батюк Б. Б. // Економіка АПК. – 2008. - № 1. – С. 72-79.
4. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у Державному бюджеті України на 2006 рік на здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів: Постанова Кабінету Міністрів України / Урядовий кур'єр. – 2004. – 25 квіт. – № 36. – С.5-7.
5. Антонюк Н. В. Європейський Союз: політика, економіка, право: [Навч. посібник] / Антонюк Н. В. – Львів, 2005. – 532с.
6. Стукач Т. М. Деякі напрями розвитку співробітництва України з країнами ЄС в аграрній сфері / Стукач Т. М. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 7 (74) – С. 73-76.
7. Ковальова О. О. Стратегії євроінтеграції : як реалізувати європейський вибір України: моногр. / Ковальова О. О. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 310с.
8. Кухарська Н. А. Україна і Європейський Союз. // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 1. – С. 100-106.
9. Головка А., Рубан С., Костенко О., Тимченко Л., Вікадоров П., Бовсуновський В. Державна політика в тваринництві України (можливі напрями) / Головка А., Рубан С., Костенко О., Тимченко Л., Вікадоров П., Бовсуновський В. // Тваринництво України. – 2008. – № 9. – С. 2-5.

References.

1. YAroshenko F. O. Napryami rozviku ptaxivnictva v umovax rinkovix vidnosin / YAroshenko F. O. // Regional'na ekonomika. – 2003. – № 1. – s. 109-116.
2. Pro nevidkladni zahodi schodo priskorennya reformuvannya agrarnogo sektora ekonomiki: Ukaz Prezidenta Ukraini vid 3.12.1999 r. / Golos Ukraini. – 7.12.1999. - № 1529. S. 8-9.
3. Miniv R. M., Batyuk B. B. Derzhavne reguluyvannya galuzi ptaxivnictva / Miniv R. M., Batyuk B. B. // Ekonomika APK. – 2008. - № 1. – S. 72-79.
4. Pro zatverdzhennya Poryadku vikoristannya koshtiv, peredbachenix u Derzhavnomu byudzheti Ukraini na 2006 rik na zdiisnennya finansovoi pidtrimki pidpriemstv agropromislovogo kompleksu cherez mexanizm zdeshevleniya korotko- i dovgestrokovix kreditiv: Postanova Kabinetu Ministriv Ukraini / Uryadovii kur'er. – 2004. – 25 kvit. – № 36. – S.5-7.
5. Antonyuk N. V. Evropeis'kii Soyuz: politika, ekonomika, pravo: [Navch. posibnik] / Antonyuk N. V. – L'viv, 2005. – 532s.
6. Stukach T. M. Deyaki napryami rozviku spivrobotnictva Ukraini z krainami ES v agrarnii sferi / Stukach T. M. // Formuvannya rinkovix vidnosin v Ukraini. – 2007. – № 7 (74) – S. 73-76.
7. Koval'ova O. O. Strategii evrointegracii : yak realizuvati evropeis'kii vibir Ukraini: monogr. / Koval'ova O. O. – K.: In-t derzhavi i prava im. V. M. Korec'kogo NAN Ukraini, 2003. – 310s.
8. Kuxars'ka N. A. Ukraina i Evropeis'kii Soyuz. // Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya. – 2005. – № 1. – S. 100-106.
9. Golovko A., Ruban S., Kostenko O., Timchenko L., Vikadorov P., Bovsunovs'kii V. Derzhavna politika v tvarinnictvi Ukraini (mozhlivi napryami) / Golovko A., Ruban S., Kostenko O., Timchenko L., Vikadorov P., Bovsunovs'kii V. // Tvarinnictvo Ukraini. – 2008. – № 9. – S. 2-5.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2013 р.

ТОВ "ДКС Центр"